

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА У ЛЬВІВСЬКОМУ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОМУ  
ЦЕНТРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ АПН УКРАЇНИ:  
ОЧІКУВАННЯ Й РЕЗУЛЬТАТИ**

---

УДК 377(477.83)

**Ярослав Камінецький**, кандидат економічних наук, член-кореспондент АПН України,  
член Національної Спілки письменників України,  
директор Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти  
АПН України

**Мирон Вачевський**, доктор педагогічних наук,  
професор кафедри менеджменту та підприємництва  
Дрогобицького державного педагогічного університету  
імені Івана Франка

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА У ЛЬВІВСЬКОМУ  
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОМУ ЦЕНТРІ ПРОФЕСІЙНО-  
ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ АПН УКРАЇНИ:  
ОЧІКУВАННЯ Й РЕЗУЛЬТАТИ**

*У статті досліджуються напрями й зміст експериментальної роботи у Львівському науково-практичному центрі професійно-технічної освіти АПН України.*

**Ключові слова:** експеримент, експериментальні майданчики, модель, ПТНЗ.

**П**остановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Як відомо, “експеримент – це метод наукового пізнання, що передбачає цілеспрямований процес отримання об’єктивних наукових даних щодо сутності, динаміки, особливостей існування та розвитку досліджуваних явищ і процесів... Головною ознакою й перевагою експериментального методу вважають таку процедурну, ситуаційну та змістову організацію пізнання, за якої можливо отримати об’єктивні емпіричні дані, на відміну від тих, що мають суб’єктивне забарвлення при застосуванні інших методів психолого-педагогічного пізнання” [2, 255].

На нашу думку, також слушним є визначення авторів навчального посібника “Методологія наукової діяльності”, що “експеримент – спосіб пізнавальної діяльності в науці й освіті, що має активний вплив на явище, яке досліджується, шляхом перетворення (комбінації та варіювання) або ізоляції тих чи інших умов його існування; форма практичної почуттєво-предметної діяльності, що найтісніше пов’язана з теорією, оскільки мета експерименту не в досягненні практичного ефекту, а в отриманні знань; специфічне джерело пізнання” [3, 409].

У “Великому тлумачному словнику сучасної української мови” пояснюється: “1. Експеримент – один з основних методів наукового дослідження, в якому вивчення явищ відбувається за допомогою доцільно вибраних або штучно створених умов. 2. Активна дія на природу і

штучне відтворення її різних явищ з метою вивчення об’єктивних закономірностей” [1, 340].

У “Педагогічному словнику” / За редакцією дійсного члена АПН України М.Д. Ярмаченка дається таке визначення: “Експериментальний педагогічний майданчик – це затверджений відповідним органом державного управління освітою дошкільний, середній, загальноосвітній, професійний, позашкільний, вищий або інший заклад освіти, його підрозділ, на базі якого відпрацьовуються нові соціально-значущі педагогічні й наукові ідеї, технології та визначається їхня ефективність... Статус експериментального педагогічного майданчика надається після проходження спеціальної експертизи – визначення відповідності ініціативи меті розвитку освіти, забезпечення оптимальних умов для реалізації ідей, що мають бути закладені в основу експериментальної ініціативи” [4, 171].

**Виклад основного матеріалу.** Напрями і зміст експериментальної роботи у Львівському науково-практичному центрі професійно-технічної освіти АПН України (далі – Центрі) визначаються загальною темою науково-дослідної роботи Центру “Науково-методичне забезпечення якісної підготовки кваліфікованих робітників в умовах регіоналізації професійно-технічної освіти” та запитами професійно-технічних навчальних закладів (далі – ПТНЗ), центрів зайнятості, роботодавців та інших учасників регіонального ринку праці.

Згідно з вимогами “Положення про порядок організації та проведення експериментальної

## ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА У ЛЬВІВСЬКОМУ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОМУ ЦЕНТРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ АПН УКРАЇНИ: ОЧІКУВАННЯ Й РЕЗУЛЬТАТИ

роботи в Академії педагогічних наук України”, затвердженого Постановою Президії АПН України від 27.06.2003 №1-7/7-98, експериментальна робота здійснюється на всеукраїнському рівні, на рівні науково-практичного центру та рівні його структурних підрозділів. В одному навчальному закладі – на всеукраїнському рівні (згідно з наказом МОН України); у дев’яти – на рівні науково-практичного центру (за рішенням вченої ради Центру), у двох – на рівні структурних підрозділів Центру.

В експериментальній роботі беруть участь 29 наукових співробітників Центру, з них: 6 – докторів наук, 17 – кандидатів наук, а також 236 науково-педагогічних, інженерно-педагогічних та педагогічних працівників, які представляють 63 навчальні заклади різних типів, зокрема та форм власності, зокрема: 17 – вищі навчальні заклади, 34 – ПТНЗ, один – середній загальноосвітній, два – інші навчальні заклади та дев’ять установ.

На першому етапі експериментальної роботи ретельно вивчаються, аналізуються та систематизуються запити профтехосвіти (далі ПТО) регіону та ринку праці, визначаються напрями досліджень, які на даний час є найбільш проблемними і актуальними та потребують нагальних заміन.

Експериментальні дослідження в Центрі проводяться за такими напрямками: управління якісною підготовкою фахівців у ПТНЗ на основі маркетингу ринку праці та освітнього моніторингу в умовах регіоналізації; науково-методичне забезпечення підвищення якості професійно-практичної підготовки учнів ПТНЗ; професійно спрямоване вивчення природничо-математичних дисциплін у ПТНЗ; професійна адаптація учнів ПТНЗ у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Намагасмося експериментальну роботу проводити спільно з загально-освітніми і позашкільними закладами, центрами зайнятості, асоціаціями роботодавців, вищими навчальними закладами.

Географія досліджень розповсюджується не тільки на Львівську область, з управлінням ПТО якої розроблені та затверджені заходи про співпрацю з Центром, а й на даний час укладено угоди про співпрацю з навчально-методичними центрами Тернопільської, Івано-Франківської, Рівненської та Волинської областей, якими передбачено:

а) спільне проведення науково-практичних семінарів, круглих столів з проблем підготовки кваліфікованих робітників та молодших спеціалістів в умовах ПТНЗ і проведення заходів щодо організації післядипломної освіти педагогічних працівників;

б) сумісну розробку науково-методичних рекомендацій з проблем покращення якості підготовки учнів і підвищення кваліфікації педагогічних працівників ПТО;

в) організацію роботи експериментальних майданчиків для науково-дослідної роботи;

г) обмін науково-методичною літературою;

д) розроблення та видання навчально-методичної літератури для закладів ПТО;

є) здійснення експертизи та ліцензування навчально-методичної літератури, підготовленої практичними працівниками закладів ПТО;

є) проведення наукових консультацій здобувачів наукових ступенів;

ж) надання практичної допомоги у виявленні прогресивних ідей та узагальнення досвіду працівників ПТНЗ регіону, які мають авторські методичні розробки.

Курсами підвищення кваліфікації тільки у 2008 році охоплено 915 викладачів, майстрів виробничого навчання та керівників ПТНЗ регіону, а в 2009 році вже понад 300 осіб. Це дає змогу науковцям Центру ознайомитися з реальним станом процесу професійної підготовки в навчальних закладах, виявити проблемні місця в навчально-виховному процесі, ознайомити працівників зі своїми науковими розробками, розробити шляхи їх упровадження.

Експериментальна робота спрямовується на науково-методичний супровід підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у профтехучилищах, професійних ліцеях, ВПУ, центрах ПТО, на виробництві, в центрах зайнятості. Експериментальна перевірка висунутих гіпотез дозволяє зробити певні висновки.

1. Сучасний ПТНЗ повинен розвиватися як автономний освітній, науково-дослідний, інтерактивний та діяльнісний суб’єкт ринку і вести підготовку фахівців відповідно до розробленої моделі випускника ПТНЗ.

2. Підвищення рейтингу ПТНЗ здійснюється через їх входження в науково-навчально-виробничі комплекси, у складі яких є загальноосвітні школи, ВНЗ 3 – 4 рівня акредитації та роботодавці. Прикладом такого комплексу є науково-навчально-виробничий комплекс “Інженерна механіка та автотранспорт”, в який входять 2 загальноосвітні школи, 5 ПТНЗ, Національний університет “Львівська політехніка” та асоціація “Гал авто”, яка об’єднує 25 підприємств.

3. Одним з перспективних напрямів збереження та розвитку профтехосвіти повинна бути підготовка фахівців з числа дорослого населення.

## ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА У ЛЬВІВСЬКОМУ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОМУ ЦЕНТРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ АПН УКРАЇНИ: ОЧІКУВАННЯ Й РЕЗУЛЬТАТИ

4. На базі вищих професійних училищ (далі ВПУ) та Центрів профтехосвіти необхідно створювати систему підготовки (підвищення кваліфікації, перепідготовка) фахівців для малого й середнього бізнесу, спроможних до самозайнятості, підприємництва, самооцінки самонавчання протягом життя, конкурентоспроможних на ринку праці з використанням потенціалу національної культури. Підвищення активності учнів та випускників ПТНЗ у навчання й зайнятості досягатиметься шляхом підтримки малого підприємництва через розбудову інфраструктури (бізнес-інкубаторів, технопарків) та надання на її базі комплексної допомоги в започаткуванні та розвитку власної справи.

5. Широко поєднувати теоретичне навчання з практичною діяльністю в заснованих учнями пілотних фірмах під егідою навчально-практичних центрів ПТНЗ та підприємств. Зокрема, прикладом такого поєднання є Львівське ВПУ ресторанного сервісу та туризму. Активно працюють навчально-практичні центри у Львівському професійному ліцеї харчових технологій, Львівському професійному ліцеї будівництва та дизайну і Львівському професійному художньому ліцеї.

6. Навчально-програмна документація для ПТНЗ має бути зорієнтована на конкретного учня, його освітньо-психологічну підготовку. Показовим у цьому аспекті є приклад Стрийського ВПУ № 8, де проводиться підготовка молоді до сімейного життя на позаурочних заходах. У Львівському професійному ліцеї побутового обслуговування значна увага приділяється духовному розвитку особистості майбутніх фахівців, зокрема розвитку їх творчих здібностей.

Проаналізувавши результати проведеної експертизи сучасних педагогічних технологій навчання, маркетингу ринку праці, стану освітньої діяльності ПТНЗ, мотивів вибору учнів тієї чи іншої професії, думки педагогів та учнів щодо побудови навчального процесу, наукові співробітники Центру вважають, що навчання через підприємницьку діяльність – це найкоротший і найефективніший шлях формування висококваліфікованого фахівця.

Науковці Центру вбачають підвищення ефективності професійної підготовки фахівців в організації тісної співпраці науки та освіти. Йдеться про проведення на базі ПТНЗ своєрідного науково-педагогічного аудиту з метою пошуку найоптимальніших шляхів організації навчально-виховного процесу.

У Центрі створено банк даних, що охоплює перелік експериментальних майданчиків та

установ, де проводиться експериментальна робота. Складено облікові картки педагогічних та психологічних експериментів.

Питання щодо організації експериментальної роботи обговорюються на засіданнях вченої ради Центру; виїзних засіданнях відділів, на базі навчальних закладів, підприємств, установ та організацій.

Регулярно проводяться методологічні, науково-практичні семінари, конференції, в яких беруть участь науковці Центру та учасники експериментальних досліджень.

Педагоги навчальних закладів, на базі яких діють експериментальні майданчики, вступають до аспірантури, прикріплюються до Центру як здобувачі для написання дисертаційних робіт.

Навесні 2004 року з ініціативи Львівського науково-практичного центру ПТО АПН України за підтримки Відділення педагогіки і психології ПТО (нині – педагогічної освіти і освіти дорослих) та Президії АПН України, а також Головного управління освіти й науки Львівської облдержадміністрації на базі ВПУ № 20 м. Львова, розпочато діяльність експериментального педагогічного майданчика щодо відпрацювання нової моделі професійно-технічного навчального закладу – вищого професійного училища автоматизації та підприємництва (Наказ Міністерства освіти і науки України від 31.03.2004 року за № 261) з терміном дії 5 років. Тема експериментального дослідження “Організація професійної підготовки фахівців у ПТНЗ на основі маркетингу ринку праці та освітнього моніторингу”.

Протягом майже 5 років інженерно-педагогічний колектив ВПУ №20, науковці Львівського науково-практичного центру ПТО АПН України, методисти Навчально-методичного центру ПТО у Львівській області проводять на експериментальному майданчику дослідження, пов’язані зі створенням моделі нового типу ПТНЗ, основна мета якого полягає в підготовці кваліфікованих робітників і керівників низової та середньої ланки до підприємницької діяльності в умовах автоматизованого машинобудівного виробництва.

За цей час основна увага зосереджувалася на: організації діяльності навчального закладу нового типу – ВПУ автоматизації та підприємництва та його структурних підрозділів: відділень, навчально-практичних центрів автоматизованого машинобудівного обладнання та зварювального виробництва, бізнес-інкубатора та інформаційного центру з працевлаштування випускників системи ПТО Львівської області в нових соціально-

## **ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА У ЛЬВІВСЬКОМУ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОМУ ЦЕНТРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ АПН УКРАЇНИ: ОЧІКУВАННЯ Й РЕЗУЛЬТАТИ**

економічних умовах; координації зусиль місцевих органів виконавчої влади, центрів зайнятості, наукових та навчальних закладів, роботодавців, спрямованих на розроблення та виконання заходів щодо регулювання ринку праці, здійснення моніторингу стану справ з метою визначення потреби в підготовці кваліфікованих кадрів та внесення змін у навчально-виховний процес; дослідженні методики підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітників та молодших спеціалістів для підприємницької діяльності з числа безробітних і незайнятого населення в умовах ПТНЗ; вибіркового дослідженні трудової діяльності випускників ВПУ №20 та інших ПТНЗ; аналізі розвитку машинобудівної галузі промисловості західного регіону України; постійному оновленні комп'ютерного банку даних про випускників ПТНЗ Львівської області, а також про вільні робочі місця.

На засіданнях Ради майданчика, на яких обговорювалися завдання щодо досліджень, робота нових організаційних структур ВПУ (відділень, навчально-практичних центрів, бізнес-інкубатора, служби працевлаштування та ін.) проблеми створення та впровадження в навчально-виховний процес нових експериментальних навчальних планів і програм з підготовки фахівців для підприємницької діяльності, а також засідань виконавчої Ради майданчика, на яких розглядалися проблеми безпосередньої організації експериментальної роботи, заслуховувалися результати досліджень 10 творчих груп з числа досвідчених педагогів, науковців, виробничників, затверджувалися індивідуальні програми експериментальних досліджень; обговорення результатів досліджень на організованих виконавчою Радою майданчика: науково-практичній конференції "Шляхи сприяння трудовій зайнятості молоді та їх соціальному захисту", "Ярмарку вакансій" для випускників ПТНЗ м. Львова, семінарах: "Організація підприємницької діяльності" з участю випускників ПТНЗ і безробітних та "Організація маркетингової служби ПТНЗ", круглому столі "Організація власної справи в сучасних умовах" та інших методичних заходах, організованих обласним навчально-методичним центром для інженерно-педагогічних працівників та керівників ПТНЗ.

Для підвищення ефективності експериментальних досліджень, керівництвом ВПУ №20 м. Львова і при активному сприянні Управління ПТО та його навчально-методичного центру, значно оновлено навчальне середовище: проведено ремонт приміщень училища, що надало навчальному

закладу відповідного естетичного вигляду і створило нормальні умови для навчання та роботи; додатково придбано і встановлено комп'ютерний клас; організовано лабораторію електроніки та електротехніки; обладнано приміщення для модельної навчально-тренувальної фірми; підготовлено та частково обладнано приміщення для двох навчально-практичних центрів: "Зварювальне виробництво", "Автоматизоване машинобудівне обладнання"; обладнано сучасною комп'ютерною технікою і налагоджено роботу методичного кабінету. За результатами Всеукраїнського конкурсу методична діяльність ВПУ №20 відзначена бронзовою нагородою. Учень цього ж училища став призером Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності з професії "Електрозварювальник".

За активну роботу на експериментальному майданчику всеукраїнського рівня на базі ВПУ № 20 м. Львова Львівському науково-практичному центру ПТО АПН України надано почесне звання лауреата конкурсу в номінації "Інновації у навчальному процесі".

Представники творчих груп майданчика обґрунтували, розробили і впровадили: положення про відділення, лабораторію; посадові інструкції завідувача відділення, завідувачів лабораторій профорієнтації, працевлаштування, підприємництва, зв'язків з виробництвом та випускниками, завідувачів навчальних майстерень.

Упровадження в структурну схему ВПУ відділень оправдало себе: підвищилась ефективність управління професійною підготовкою.

Заслугує уваги робота відділення підвищення кваліфікації та перепідготовки в умовах ВПУ, оскільки нині наявна значна кількість дорослого незайнятого населення та безробітних, котрі потребують освоєння робітничих професій, конкурентоспроможних на ринку праці,

У межах завдань експерименту: упроваджено в навчально-виховний процес новий пакет навчальної документації з програми підготовки робітників за модульною системою навчання за спеціальністю "Оператор комп'ютерного набору"; розроблено та впроваджено лабораторний практикум з практичними завданнями з програм: "WORD", "EXCEL", "ACCESS", сканування та розпізнавання графіків у програмі "Fine Reader".

Відділення профорієнтації та працевлаштування зосередило свою діяльність на таких трьох напрямках: маркетинг освітніх послуг, профорієнтація та працевлаштування.

Проведено: маркетингове дослідження ринку освітніх послуг та ринку праці для визначення

## **ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА У ЛЬВІВСЬКОМУ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОМУ ЦЕНТРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ АПН УКРАЇНИ: ОЧІКУВАННЯ Й РЕЗУЛЬТАТИ**

поточної й перспективної потреб у кадрах; вивчення розвитку виробництва та сучасних технологій для встановлення вимог роботодавців до рівня підготовки виробничого персоналу; пошук свого сегмента на ринку освітніх послуг і ринку праці, характеристики якого відповідають профілю підготовки кадрів у навчальному закладі; моніторинг ринку праці з метою налагодження системи планування підготовки кадрів та запобігання безробіттю; організація набору учнів, слухачів у навчальний заклад; визначення джерел фінансування та організація грошових надходжень; здійснення зв'язків зі споживачами освітніх послуг, громадськістю та засобами масової інформації; підготовка рекламних та інформаційних матеріалів; забезпечення зв'язку з колишніми випускниками навчального закладу тощо.

Профорієнтаційна діяльність у рамках експерименту здійснювалася щодо: розроблення професіограм кваліфікованих робітників та молодших спеціалістів з таких професій: “Обслуговування верстатів з програмним керуванням і робототехнічних комплексів”; “Обслуговування комп'ютерних та інтелектуальних систем і мереж”; “Монтаж та експлуатація електричних машин та апаратів”; “Обслуговування та ремонт автомобілів і двигунів”; “Зварювальне виробництво”; “Виробництво неорганічних речовин. Хімічна технологія харчових добавок та косметичних засобів”; “Діловодство”; обґрунтовування і розроблення пакетів документів для проведення профорієнтаційної роботи; створення електронної бібліотеки з напрямку “Профорієнтаційна робота”; проведення психолого-педагогічного дослідження на тему: “Стан готовності першокурсників до навчання у ВПУ за обраними професіями” та ін.

У забезпеченні неперервного переходу від навчального процесу до включення випускників навчального закладу в трудову діяльність важлива роль відводилася формам і методам сприяння працевлаштуванню. Вони передбачали підготовку учнів чи слухачів до активного пошуку роботи та виробничої адаптації в організації. З цієї метою обґрунтовано і розроблено курс професійної самореалізації випускника ПТНЗ “Планування кар'єри та працевлаштування”.

Найважливішим напрямом функціонування ефективної системи сприяння працевлаштуванню випускників навчального закладу є розвиток різних форм співпраці з потенційними споживачами освітніх послуг (роботодавцями). З цього напрямку укладено договори між ВПУ № 20 і підприємствами із підготовки та

працевлаштування потрібних їм працівників, що дає змогу за-здалегідь зорієнтувати випускників на майбутню роботу, організувати проходження випускниками виробничої практики на підприємствах-замовниках кадрів, ознайомитися зі специфікою майбутнього робочого місця, набути професійно-значущих умінь та навичок.

Ефективність роботи навчального закладу доцільно оцінювати, насамперед, на основі даних про рівень працевлаштування випускників у відповідності до отриманої професії або спеціальності, розміру їхньої заробітної плати після закінчення навчання, тобто проведення моніторингу на ринку праці. Такі дослідження проводилися разом з науковцями лабораторії моніторингу регіональної підготовки кадрів та їх соціального захисту, яка відкрита при відділі управління в системі ПТО Центру і здійснює свою діяльність на громадських засадах.

Важливо, що дані про ринок праці аналізуються кожного тижня.

Задля підвищення ефективності проведення досліджень, обґрунтовано і розроблено схему управління майданчиком; упроваджено експериментальну схему управління сучасним ВПУ, центром ПТО; розроблено і впроваджено модель регіонального професійного комплексу з підготовки фахівців.

Згідно з цією моделлю, після здобуття учнями кваліфікаційного рівня “кваліфікований робітник”, визначається напрям вузької спеціалізації. Випускники третього курсу, відповідно до здобутої професійної підготовки, особистих здібностей та нахилів, продовжують навчання за такими навчальними програмами: техніка (механіка) зі спеціалізацією на практичні уміння та навички; техніка (механіка) з нахилом на теоретичну основу.

Основна робота з цього напрямку експериментального дослідження, була спрямована на обґрунтування професійної моделі кваліфікованих робітників та молодших спеціалістів для підприємницької діяльності, розробку державного стандарту для їх підготовки в умовах ВПУ, підготовку та апробацію відповідної навчально-програмної документації, упровадження оптимальних форм та методів навчання.

Результати діяльності експериментального педагогічного майданчика всеукраїнського рівня на базі ВПУ №20 м. Львова неодноразово заслуховувалися на Президії та Відділенні професійної освіти та освіти дорослих АПН України.

Було відзначено надзвичайну важливість

## ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА У ЛЬВІВСЬКОМУ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОМУ ЦЕНТРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ АПН УКРАЇНИ: ОЧІКУВАННЯ Й РЕЗУЛЬТАТИ

розвитку в Україні ВПУ підприємництва, особливо в таких складних галузях як машинобудування, підприємства якої оснащуються сучасним високотехнологічним обладнанням. Розмова велась про необхідність збільшення навчального часу на виробниче навчання і практику, що підвищить якість підготовки, адже в аудиторіях, як це часто сьогодні має місце, неможливо підготувати висококваліфікованого робітника і спеціаліста. Йшлося і про те, що ВПУ №20 в багатьох параметрах випереджує час і показує блискучі приклади долавання існуючих труднощів, адже сьогодні вкрай важливо розвивати і впроваджувати дух підприємництва в навчально-виховному і виробничому процесах. Підкреслювалося, що успіх масштабного експерименту значною мірою залежить від обраного для цього колективу навчального закладу, оскільки в кожному колективі є своєрідний опір матеріалу, тобто неготовність працювати в інноваційному просторі, тим більше безоплатно вести подвійну діяльність. Колектив ВПУ №20 як організація з давніми традиціями життєдіяльності в умовах упровадження новацій виявився на висоті!

Прийнято рішення продовжити експеримент у новому змістовому наповненні: нові навчальні плани і програми, розробка професійних компетенцій, навчання підприємництва за рахунок варіативного компоненту, підготовка і упровадження нових державних стандартів тощо. Результати завершеного експерименту розглянути в МОН і АПН України, опублікувати в педагогічній пресі, видати з метою їх поширення окремим збірником.

Це тим більш важливо, бо в наступному році на базі ВПУ №20 діятиме навчально-практичний центр з машинобудування, йде робота над упровадження в навчальний процес курсу “Кар’єра і працевлаштування”, училище входить у комплекс з Національним університетом “Львівська політехніка”, другий рік працює за новими, затвердженими МОН України, навчальними планами і програмами для першого курсу навчання із загально технічної підготовки учнів з наступним усвідомленим вибором професій.

Експериментальною роботою у ВПУ № 20 м. Львова опікується відділ управління в системі ПТО, хоча в експерименті беруть участь майже всі наукові співробітники Центру, всіх його відділів.

Експериментальна робота у відділі управління в системі ПТО здійснювалася з 14 тем на базі 6 ПТНЗ, одного Будинку техніки, п’ятьох обласних навчально-методичних центрів ПТО, одного

Молодіжного навчального центру імені св. Івана Боско (перший приватний професійний навчальний заклад в Україні, який діє під проводом оо. Салезіян), Львівського обласного й міського центрів зайнятості, одного ресурсно-інформаційного центру, трьох – ВНЗ.

З числа педагогічних працівників, які брали участь в експериментальній роботі, 2 особи навчаються в аспірантурі, 3 прикріплені до Центру для написання кандидатських дисертацій.

З урахуванням результатів експериментальної роботи:

- *розроблено*: 6 моделей організації навчально-виробничого процесу в ПТНЗ; 7 навчальних авторських курсів; 6 авторських навчальних програм, 4 методичні рекомендації для педагогів ПТНЗ;

- *видано*: 4 монографії, 2 навчально-методичні посібники для ПТНЗ; 6 методичних рекомендацій для викладачів і майстрів виробничого навчання.

У відділі професійно-практичної підготовки експериментальна робота здійснювалася з 25 тем на базі 14 ПТНЗ, 6 – ВНЗ III – IV рівнів акредитації, 3 – ВНЗ I – II рівнів акредитації (коледжі), однієї гімназії та Львівського міського центру зайнятості.

З числа педагогічних працівників, які брали участь в експериментальній роботі, 5 осіб захистили кандидатські дисертації; 11 прикріплені до Центру для написання кандидатських дисертацій, 2 – для написання докторської дисертації.

З урахуванням результатів експериментальної роботи:

- *розроблено*: 2 концепції; 2 моделі організації навчально-виробничого процесу в ПТНЗ; 3 проекти державних стандартів ПТО з інтегрованих робітничих професій: “Оператор телекомунікаційних послуг”, “Оператор інформаційно-комунікаційних систем”, “Монтажник інформаційно-комунікаційних мереж”; 5 навчальних авторських курсів; 6 авторських навчальних програм, 12 методичних рекомендацій для педагогів ПТНЗ;

- *видано*: 2 монографії, 1 підручник, 7 навчально-методичних посібників для ПТНЗ; 10 методичних рекомендацій для викладачів і майстрів виробничого навчання.

Питання щодо організації та проведення експериментальної роботи у відділі професійно-практичної підготовки заслуговувалося на засіданні Відділення професійної освіти і освіти дорослих АПН України в листопаді 2007 р. “Про роботу експериментального майданчика на базі Міжрегіонального вищого професійного училища зв’язку м. Львова”.

# ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА У ЛЬВІВСЬКОМУ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОМУ ЦЕНТРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ АПН УКРАЇНИ: ОЧІКУВАННЯ Й РЕЗУЛЬТАТИ

У відділі природничо-математичних дисциплін експериментальна робота здійснюється з 15 тем на базі чотирьох ПТНЗ і трьох ВНЗ.

З числа педагогічних працівників, які брали участь в експериментальній роботі відділу, 1 особа захистила кандидатську дисертацію; 2 прикріплені до Центру для написання кандидатських дисертацій.

З урахуванням результатів експериментальної роботи:

- *розроблено*: 2 моделі взаємодії загальноосвітньої й професійно-технічної шкіл, 2 авторські навчальні програми, 2 експериментальні навчальні програми, 1 методичні рекомендації, здійснено критичний аналіз 12-бальної шкали оцінювання знань учнів;

- *видано*: 1 монографію, 4 підручники, 2 навчально-методичні посібники для ПТНЗ; 1 методичні рекомендації для викладачів математики у ПТНЗ.

У відділі гуманітарної освіти експериментальна робота здійснювалася з 3 тем на базі 11 навчальних закладів, з них: 4 ВПУ, 2 коледжі, 5 ліцеїв.

З числа педагогічних працівників, які брали участь в експериментальній роботі відділу: 1 особа захистила кандидатську дисертацію; 6 осіб навчаються в аспірантурі, 5 прикріплені до Центру для написання кандидатських дисертацій, 1 – для написання докторської дисертації, з них 2 особи – працівники відділу.

З урахуванням результатів експериментальної роботи:

- *видано*: 2 колективні монографії, 2 збірники наукових праць, 1 навчальний посібник, 1 навчально-методичний посібник, 1 навчальна програма.

Керівництво та відділи Центру приділяють значну увагу висвітленню результатів експериментальної роботи в навчальних закладах різних типів у науково-методичних журналах (“Професійно-технічна освіта”, “Рідна школа”, “Педагогіка і психологія професійної освіти”, “Молодь і ринок”), у збірниках наукових праць (“Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, перспективи”, “Неперервна професійна освіта: теорія і практика”) у газетах (“Освіта України”, “Освіта”, “Педагогічна газета”), а також у регіональних науково-методичних виданнях.

**Висновки.** Водночас у діяльності Центру

стосовно експериментальної роботи ще мають місце недоліки у плануванні змісту й форм організації експериментальної роботи у ПТНЗ і на виробництві; у здійсненні аналізу та експертизи одержаних проміжних та кінцевих результатів; у впровадженні розроблених методик, методичних рекомендацій, авторських курсів у практику роботи навчальних закладів різних типів в усіх областях України; у відсутності експериментальних майданчиків академічного рівня та на базі сільських ПТНЗ; у незначній кількості працівників ПТО серед здобувачів та аспірантів Центру. Ці та інші недоліки стали можливими також і через відсутність цільового фінансування експериментальної роботи та недостатню можливість видавати необхідними тиражами експериментальні матеріали, а також незадовільний стан матеріально-технічної бази ПТНЗ для проведення виробничого навчання й практики, неврегульованість питань оплати праці педагогів, на уроках яких науковці проводять педагогічний експеримент.

Отже, на наступні роки слід у тематичних планах науково-дослідної роботи передбачити дослідження проблем: підвищення професійної компетентності майбутніх фахівців; якості загальноосвітньої та професійної підготовки учнів ПТНЗ; визначення шляхів підвищення ефективності гуманітарної освіти й виховання майбутніх фахівців; професійного навчання фахівців до підприємницької діяльності у ПТНЗ; підготовки виробничого персоналу на підприємствах різних форм власності; перепідготовки безробітних на базі ПТНЗ; підготовки державних стандартів нового покоління й професійних компетенцій з урахуванням соціально-економічних змін у суспільстві.

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад, і голов. ред. В.П. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2007. – 1736 с.

2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України: головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

3. Методологія наукової діяльності: Навчальний посібник / Д.В. Чернілевський, О.М. Гандзюк, В.І. Захарченко, І.М. Козловська, К.О. Кольченко, Г.Ф. Нікуліна, В.О. Подоляк / За ред. Д.В. Чернілевського. – К.: Видавництво університету “Україна”, 2008. – 478 с.

4. Педагогічний словник / За редакцією дійсного члена АПН України Ярмаченка М.Д. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 516 с.

Стаття надійшла до редакції 02.10.2009

**a b c d a b c d a b c d a b c d a b c d b**